

УДК 340.13

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v97.2023.12>*О. М. Іванченко*

ЛЕГІТИМНІСТЬ ТА ЛЕГІТИМАЦІЯ ЗАКОНУ ЯК ФАКТОРИ ДЕРЖАВНОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження легітимності та легітимації закону пов'язана з тією роллю, яку він відіграє в житті сучасного суспільства. Це акт вищої юридичної сили, який регулює найбільш важливі сфери життєдіяльності суспільства.

Слід однак зазначити, що сучасний правовий порядок забезпечує не тільки держава, а й її громадяни. В цьому сенсі легітимність закону і дій державної влади забезпечується уніфікованістю юридичного і правового дискурсу. Держава має належним чином сприймати соціальні та індивідуальні потреби власних громадян та закріплювати їх реалізацію за допомогою відповідного законодавства. У свою чергу громадяни мають розуміти тексти законів і бути впевненими у своєму захисті з боку держави, яка створює умови для реалізації громадських інтересів. В такому випадку правова поведінка громадян може розумітися як соціально активна і заснована на внутрішньому переконанні, що дотримання законів являється необхідною складовою не тільки підтримання порядку, а й гарантією поступального розвитку прав людини.

Виникає питання, чи повинна інтеграція закону і конституційно організованої політичної системи ґрунтуватися на примусових механізмах, якщо вона створюється на конвенційній основі?

Незважаючи на те, що в умовах мультикультуралізму та інформаційного суспільства ускладнюється соціальний розвиток, легітимація закону не перетворюється на стихійний процес. Як і раніше центральною ланкою політичної системи виступає держава. Але яким саме чином створений державою юридичний дискурс забезпечує правила, за якими можлива реалізація фактичних потреб полікультурного населення? Від чого залежить успішність правової взаємодії суб'єктів в процесі комунікації?

Вищезазначені проблемні аспекти та питання зумовлюють актуальність обраної теми цього дослідження.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів легітимності закону як фактору державної правотворчості.

Аналіз наукових публікацій. До дослідження теоретико-методологічних аспектів поняття легітимності в сфері науки держави і права зверталися такі українські науковці як: В. Дудченко, Ю. Калюжна, О. Коваль, В. Кокорський, Т. Кравченко, П. Манжола, І. Музика, В. Невідомий, М. Неліп, В. Нечипоренко, Ю. Оборотов, С. Олефіренко, О. Петришин, І. Рибак, Т. Сивак, О. Скрипнюк, С. Сливка, Л. Спинка, М. Тур, В. Федоренко, Х. Хвойницька, М. Цвік, С. Шевчук, Н. Юськів, та інші.

Співвідношення легальності позитивного права і легітимності права природного в межах сучасної теорії права досліджували такі зарубіжні вчені як: К. Апель, Р. Арон, М. Вебер, Ю. Габермас, Р. Дворкін, І. Кант, Д. Локк, Н. Луман, Е. Макінтайр, Т. Парсонс, Д. Ролз, Ж. – Ж. Руссо, Ч. Тейлор, С. Хантінгтон, Х. Хайнінг та інші.

Питання державної правотворчості досліджувалися у працях таких науковців як: С. Головатий, М. Козюбра, В. Косович, В. Плавич, В. Шаповал та інші.

Виклад основного матеріалу. Одним із найбільш проблемних питань у сфері легітимності права можна вважати легітимацію закону.

Наукове співтовариство у своїй більшості дотримується такого визначення: «Легітимація (франц. *legitimation*, від лат. *legitimus* – законний, правомірний) – процедура громад, визнання певного суб'єкта чи факту. У праві багатьох держав легітимація – це підтвердження прав або повноважень особи на здійснення певних дій. У політиці є визнанням пояснення і виправдання якогось політичного рішення» [1, с. 467].

Ми вважаємо, що легітимність є характеристикою права, а легітимація, своєю чергою, уявляє собою процес, завдяки якому такі риси і формуються.

С. Максимов з цього приводу зазначає, що «розв'язання проблеми легітимації включає питання співвідношення визнання та застосування санкцій, які є взаємодоповнюючими чинниками реалізації (здійснення) права».

1. Похідним пунктом чинності (дотримання) правових норм є визнання їх справедливими принаймні обов'язковими для виконання. Але коли б ця чинність ґрунтувалась лише на їх визнанні, тоді б взагалі не було проблеми виправдання примусу правових норм, а останні були б чимось подібним до моральних норм.

2. Чинність правових норм спирається на примус. Водночас, коли ця чинність спиралась б лише на примус, тоді навряд чи можна було б говорити про проблему етичної легітимації примусу правових норм. Правові норми тоді взагалі не були б нормами, а були б чимось схожим на каузальні механізми природи. Наявність цих двох сторін демонструє особливу структуру правового значення, в якому поєднуються легітимація претензій на раціональний спосіб правової творчості та фактичність державного здійснення права» [2, с. 8].

Однак тематичну цінність легітимації для сьогоденної юриспруденції переоцінити неможливо, якщо вона претендує на звання науки про реальність, а не про абстрактні явища. Іншими словами, абстрактний об'єкт виникає одночасно з системою відповідних позначень і зникає синхронно з нею (перестає бути цінним у контексті певної діяльності). І якщо би право регулювалося певним переліком абстракцій, то проблема його легітимації не була б важливою і серйозною, адже тоді можна було би вирішити її простою формулою: якщо норма впроваджена у сферу права, значить, вона автоматично стає легітимною.

Але такий підхід є фундаментально невірним і може ґрунтуватися або на неправильному розумінні самої суті права, або на неврахуванні основних філософських закономірностей, які стосуються пізнання. У реальності легітимація є процесом, в якому стандартне правило поведінки отримує визнання соціуму. Це визнання є дуже специфічним суспільним фактом, який тільки частково можна розділити

на елементи. Іншими словами, легітимація може бути розділена на стадії, однак потрібно розуміти певну умовність такого процесу [3, с. 8].

За словами відомого філософа А. Бергера, легітимація пояснює інституційний порядок, обумовлюючи когнітивну аргументованість об'єктивованим знанням та консенсусним затвердженням [4, с. 379].

Питання легітимності закону постає одним із найактуальніших напрямів наукових розробок у сучасній юриспруденції. Але проблема легітимації в українській теорії права недостатньо висвітлена в наукових виданнях, і причина тому – сам розуміння нашими правознавцями суті права багато в чому походить від ідеї етантизму.

Потрібно також звернути увагу, що однією з найпопулярніших тем для вчених у сфері теорії держави і права є тема законності [5; 6].

Отже, складається така ситуація: обов'язкове виконання закону стосується кожного суб'єкта в суспільстві, проте не визначено, що спочатку якась норма має бути визнана легітимною з боку суспільства. Тут буде доречна теза Г. Кельзена, що «будь-який довільний зміст може бути правом» [7, с. 127].

Якщо взяти таку тезу за аксіому, то проблема зникає сама по собі: кожна правова норма, ініційована з боку влади, автоматично отримує статус легітимної. Однак, на жаль, такий підхід розходиться з реальним станом речей.

Для того, щоб якась норма отримала статус легітимної, має бути ініційований процес надання їй певної важливості, який часто буває специфічним і дуже залежить від конкретної ситуації [7, с. 180].

Примус сам по собі, як вже зазначалося, ніяк не гарантує визнання з боку суспільства. Це стосується і влади як джерела законів: вона не є гарантією визнання норм права суб'єктами.

Цей підхід є невідповідним у рамках легітимації в реаліях сьогоденного соціуму, бо домінуючі раніше методи легітимації значно застаріли, так як ґрунтувалися на божественному авторитеті та вірі.

Одночасно досить сильно зміцнив позиції скепсис стосовно тих параметрів, щодо яких вимірюється так звана «людяність», тому що, як писав О. Висоцький, «залежність соціальних суб'єктів від того, наскільки вони та їх дії легітимні, була помічена ще М. Вебером. В політиці легітимність – це ресурс панування, без якого неможливе існування політичних суб'єктів. Успішність легітимації політики безпосередньо пов'язана з ефективністю діяльності із забезпечення привабливості політики в очах суб'єктів її оцінювання та визнання» [8, с. 3].

Із сучасних вчених, класифікацію типів легітимації юридичних норм змогла провести Л. Спинка, яка виокремила такі її типи: позитивний, коригувальний, установчий, а також негативний. Дослідниця розглядала їх у контексті обумовленості інноваційних процесів у правовій системі з боку влади, або «нормативних стратегій» для суспільства. Так, «...розглянуті стратегії відображають різні види легітимації, але всі вони припускають конструкцію норми в якості необхідної» [9, с. 6].

Отже, систематизація легітимації юридичних норм є показником різних видів законотворчої стратегії, проте це не дає відповіді на основне питання, а саме – на якому фундаменті повинні ґрунтуватися норми, щоб їх міг визнати соціум.

Легітимація – це передусім надання праву авторитету в рамках певного суспільства, але не як зовнішнього фактору, а фактору суб'єктивної реальності громадян, або, якщо точніше, їх більшості. Процес легітимації в сучасних умовах носить конвенційний характер, що передбачає встановлення взаємних прав і обов'язків держави як правотворця і суспільства, як суб'єкта і об'єкта державної діяльності. Як суб'єкт суспільство забезпечує юридичний дискурс необхідною інтерпретацією соціальних потреб і формує легітимний образ закону, реалізація якого заснована на соціально активній поведінці громадян. Як об'єкт суспільство є центральним елементом цілепокладання державної правотворчості, спрямованої на створення і підтримання безпеки і правопорядку. Тільки при тотожності сприйняття державою образів об'єктивних і суб'єктивних соціальних потреб правотворча діяльність і правореалізація отримують необхідну легітимність.

В. Резнік пише, що пояснення феномена легітимації юридичної норми, що сприймається з боку людей як належне, потрібно шукати за рамками правової реальності [10, с. 105]. Зараз соціуму необхідні глибокі та розгорнуті обґрунтування, підкріплені чимось об'єктивним і неформальним. Такими критеріями можуть бути соціальні та етичні цінності, які поділяє більшість. Так, класифікація типів легітимації повинна, на нашу думку, відображати головні механізми впливу на особистість, у процесі реалізації яких право визнається суб'єктами. Найбільш за все відповідає цьому параметрові систематизація типів легітимації М. Ван Хука, який поділяє її на змістовну та формальну. Крім того, будучи послідовником комунікативної теорії права, вчений вважає комунікативну легітимацію найбільш адекватною сьогодні [11, с. 82].

Формальна легітимація є процесом визнання норм права за рамками змістовних цінностей, а також принципів права. Формальна легітимація включає в себе затвердження норм у суспільствах традиційного зразку, де посилення на «божественне походження» дає формальну легітимацію [12, с. 272]. Такого роду легітимація здатна виправдати нерівномірний розподіл прав суб'єктів, відсутність у них можливості впливати на створення або реалізацію правових приписів з тієї причини, що свідомістю, а також покірністю щодо надприродних сил, людина визнає їх джерелом влади і законів.

«Формальна легітимація також існує сьогодні і пов'язана з ідеєю раціональної легітимності в сучасному суспільстві модерну, яка є підставою для підпорядкування наказам навіть у разі розбіжності з мораллю. Раціональна легітимація заміщає божественну природу влади і законів» [12, с. 275].

Визнання припису правомірним або ж фактична відмова у визнанні такого залежить від численних факторів. Такі фактори можуть бути або раціональними, або, навпаки, ірраціональними.

Крім того, досить цікавою є теза О. Висоцького, що «легітимація – це двосторонній процес взаємодії соціальних суб'єктів, що претендують на владу і вплив для реалізації своїх соціальних проєктів, та тих, хто їх визнає і підтримує. Суб'єкти легітимації щодо своєї ролі в її здійсненні поділяються на суб'єктів обґрунтування і виправдання системи соціальних значень та суб'єктів визнання (правильності) і підтримки такої системи. Суб'єкти обґрунтування і виправдання фактично є суб'єктами легітимаційної політики [8, с. 12].

На думку зарубіжної дослідниці К. Джонсон та її колег Т. Довда і К. Рідге-вея, необхідно розділити легітимацію закону на три стадії, які будуть приходити на зміну одна одній у певний момент часу. Спочатку прийнятність поведінки (способу дії), що стихійно з'явилася, стає помітною на етапі міжособистісних відносин і зберігається за допомогою суто психологічного явища – довіри, при цьому сама прийнятність не потребує, щоб її будь-яким чином зафіксували. Пізніше, коли певна модель, спираючись на своє безперервне відтворення, виходить за рамки персональних зв'язків в область публічного, її вже необхідно зафіксувати юридично. Таким чином, модель набуває об'єктивованого змісту, а також підтримки певного авторитету [13, с. 54]. На цьому етапі «міжособистісна довіра продовжує залишатися бажаним фактором при вибудовуванні суб'єктом лінії поведінки, але соціально важливою стає саме наявність зовнішнього авторитету, оскільки модель починає торкатися і тих суб'єктів, які не перебували в особистому зв'язку з особами, що перейнялися цією лінією поведінки, і тому, природно, можуть слідувати зовсім іншим моделям» [13, с. 55].

Таким чином, потрібна зовнішня інстанція, яка буде мати можливість усувати або повністю запобігати потенційним протиріччям і зіткненням.

Кінцевим етапом легітимації є остаточне затвердження правового припису у сфері комунікації, яка відбувається між суб'єктами. К. Джонсон вважає: якщо «раніше вони розглядали себе та інших лише в якості адресатів такого припису, тобто в свідомості могла бути присутньою відповідальність за виконання правила, але не за його зміст, то на цій стадії суб'єкт сприймає право не як продовження примусу влади, а як об'єктивовану форму свого буття в суспільстві, буття з іншими, буття в якості комунікуючого розуму» [13, с. 56].

Ефективна легітимація закону – це можливість суб'єкта самостійно реалізувати власні інтереси та потреби, при цьому зберігаючи власну незалежність, залишаючи його в рамках правової форми, але не втрачаючи діалог з владою.

Якщо такого роду відповідальність підкріплена інституційно, закон може вважатися легітимним повною мірою та відповідним адекватним вимогам соціуму [13, с. 56]. У такому випадку процес легітимації закону являє собою досягнення єдності між двома його видами. Імплицитна легітимність – це фундамент легітимності експліцитної, але може мати місце «парадокс легітимності», коли навіть відсутність найелементарніших прав у населення може сприйматися з його боку як нормальне явище [14, с. 75].

Сьогодні актуальним є затвердження у законодавчій сфері процедур, які торкаються експліцитної легітимності [14, с. 76]. Це стало можливим завдяки тенденції сучасного суспільства до розширення предмета регулювання права. Хочемо звернути увагу на те, що цей процес може зумовити необхідність змістовної легітимації для підтримання дієвості закону в сучасній державі.

Практична складова теоретико-правової концепції легітимності закону включає в себе аналіз принципів, понять та інститутів, їх взаємозв'язку з реальним життям, соціальними явищами та цінностями. Обов'язковим у зазначеному контексті є дослідження процесів легітимації закону: зовнішніх – фактичного визнання з боку суспільства однієї держави норм та інститутів права іншої держави(в);

і внутрішніх – фактичного визнання норм та інститутів права з боку суспільства в межах окремої держави. Практична складова допомагає зрозуміти сутність права, його мету та природу, а також уможлиблює прогнозувати розвиток правових норм у майбутньому та визначати ступень їх ефективності.

Слід зауважити, що зовнішня легітимація – це, перш за все, відображення згоди суспільства прийняти модель правового регулювання (навіть стосовно окремих сегментів суспільного життя), що є легітимною в іншій державі, як таку, що приймається ним (суспільством) як більш ефективна та доцільна (ніж власна), або як необхідна для загального розвитку власного соціуму. Відтак у рамках теоретико-правової концепції легітимності права практична складова відіграє системоутворюючу роль всебічного обґрунтування доцільності процесів апроксимації, інтеграції, імплементації й уніфікації законодавства України та Європейського союзу.

Практична складова теоретико-правової концепції легітимності закону включає в себе аналіз принципів, понять та інститутів, їх взаємозв'язку з реальним життям, соціальними явищами та цінностями. Обов'язковим у зазначеному контексті є дослідження процесів легітимації закону: зовнішніх – фактичного визнання з боку суспільства однієї держави норм та інститутів права іншої держави(в); і внутрішніх – фактичного визнання норм та інститутів права з боку суспільства в межах окремої держави. Практична складова допомагає зрозуміти сутність права, його мету та природу, а також уможлиблює прогнозувати розвиток правових норм у майбутньому та визначати ступень їх ефективності.

Слід зауважити, що зовнішня легітимація – це, перш за все, відображення згоди суспільства прийняти модель правового регулювання (навіть стосовно окремих сегментів суспільного життя), що є легітимною в іншій державі, як таку, що приймається ним (суспільством) як більш ефективна та доцільна (ніж власна), або як необхідна для загального розвитку власного соціуму. Відтак у рамках теоретико-правової концепції легітимності права практична складова відіграє системоутворюючу роль всебічного обґрунтування доцільності процесів апроксимації, інтеграції, імплементації й уніфікації законодавства України та Європейського союзу.

Висновки. Легітимація права є показником різних видів законотворчої стратегії, проте це не дає відповіді на основне питання, а саме – на якому фундаменті повинні ґрунтуватися норми, щоб їх міг визнати соціум. Ефективна легітимація закону – це можливість суб'єкта самостійно реалізувати власні інтереси та потреби, при цьому зберігаючи власну незалежність, залишаючи його в рамках правової форми, але не втрачаючи діалог з владою. Практична складова теоретико-правової концепції легітимності закону включає в себе аналіз принципів, понять та інститутів, їх взаємозв'язку з реальним життям, соціальними явищами та цінностями. Обов'язковим у зазначеному контексті є дослідження процесів легітимації закону: зовнішніх – фактичного визнання з боку суспільства однієї держави норм та інститутів права іншої держави(в); і внутрішніх – фактичного визнання норм та інститутів права з боку суспільства в межах окремої держави. Практична складова допомагає зрозуміти сутність закону, його мету та природу, а також уможлиблює прогнозувати розвиток правових норм у майбутньому та визначати ступень їх ефективності. Якщо такого роду відповідальність підкріплена інституційно,

закон може вважатися легітимним повною мірою та відповідним адекватним вимогам соціуму.

Список використаної літератури:

1. Легітимація / Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. Т. 3 : К–М. С. 467.
2. Максимов С. І. Принципи легітимації права. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2004. Вип. 7. С. 3 – 14.
3. Балан С. Закон vs право: де межа легітимності? *Критика*. 2014. № 5 (175). С. 6 – 9.
4. Berger J., Ridgeway C. L., Fisek M. H., Norman Robert Z. The Legitimation and delegitimation of Power and Prestige Orders. *American Sociological Review*. 1998. Vol. 63, №. 3. pp. 379 – 405. URL: <https://doi.org/10.2307/2657555>.
5. Основи держави і права : навч. посіб. / за ред. А. М. Колодія, А. Ю. Олійника. Київ : Либідь, 1997. 208 с.
6. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. Вид. 9-те, зі змінами. Львів : Край, 2007. 192 с.
7. Kelsen H. Pure Theory of Law. The Lawbook Exchange, Ltd., 2009. 368 p.
8. Висоцький О. Ю. Легітимаційна політика: поняття і сутність. *Політичний менеджмент*. 2006. № 3. С. 3 – 20.
9. Спинка Л. А. Комунікативні механізми легітимації політичних інститутів в умовах глобалізації: соціально-філософський аналіз : автореф. дис. ... канд. філос.наук: 09.00.01. Київ, 2008. 17 с.
10. Резнік В. С. Особливості легітимації приватної власності. Київ : Інститут соціології НАН України, 2010. 512 с.
11. Van Hooft M. Law as Communication. Bloomsbury Publishing, 2002. 240 p.
12. Blatter J. Demokratie und Legitimation. In: Benz, A., L tz, S., Schimank, U., Simonis, G. (eds) *Handbuch Governance*. 2007. P. 271 – 284.
13. Johnson C., Dowd T. J., Ridgeway C. L. Legitimacy as a social process. *Annual Review of Sociology*. 2006. Vol. 32. P. 53 – 78.
14. Fairclough N. Analysing discourse: Textual analysis for social research. London ; New York: Routledge, 2003. 270 p.

Іванченко О. М. Легітимність та легітимація закону як фактори державної правотворчості.

Анотація. У статті досліджено теоретичні аспекти легітимності закону як результату державної правотворчості. Визначено, що у праві багатьох держав легітимація – це підтвердження прав або повноважень особи на здійснення певних дій. Зазначено, що похідним пунктом чинності (дотримання) правових норм є визнання їх справедливими принаймні обов'язковими для виконання. Наголошено, що чинність правових норм спирається на примус. Коли ця чинність спиралась б лише на примус, тоді навряд чи можна було б говорити про проблему етичної легітимації примусу правових норм. Доведено, що легальність – це тип легітимації формального характеру, легітимність через процедуру. Визначено, у наш час деякі вчені не відрізняють «легітимність» від «легальності (законності)», не розмежовують процес і властивості («легітимацію» від «легітимності»), застосовуючи на практиці виключно поняття «легітимність». Аргументовано, що для того, щоб норма отримала статус легітимної, має бути ініційований процес надання їй певної важливості, який часто буває специфічним і дуже залежить від конкретної ситуації. Доведено, що систематизація легітимації юридичних норм є показником різних видів законотворчої стратегії, проте це не дає відповіді на основне питання, а саме – на якому фундаменті повинні ґрунтуватися норми, щоб їх міг визнати соціум. Обґрунтовано, формальна легітимація є процесом визнання норм права за рамками змістовних цінностей, а також принципів права. Констатовано, проблема легітимації в українській теорії права недостатньо висвітлена в наукових виданнях, і причина тому – сам розуміння нашими правознавцями суті права походить від ідеї етатизму. Визначено, що зовнішня легітимація – це, перш за все, відображення згоди суспільства прийняти модель правового регулювання (навіть стосовно окремих сегментів суспільного життя), що є легітимною в іншій державі, як таку, що приймається ним (суспільством) як більш ефективна та доцільна (ніж власна), або як необхідна для загального розвитку власного соціуму. Зроблено висновок, що систематизація легітимації юридичних норм є показником різних видів законотворчої стратегії, проте це не дає відповіді на основне питання, а саме – на якому фундаменті повинні ґрунтуватися норми, щоб їх міг визнати соціум. Вказано, що практична складова теоретико-правової концепції легітимності закону включає в себе аналіз принципів, понять та інститутів, їх взаємозв'язку з реальним життям, соціаль-

ними явищами та цінностями. Зазначено, що імпліцитна легітимність – це фундамент легітимності експліцитної, але може мати місце «парадокс легітимності», коли навіть відсутність найелементарніших прав у населення може сприйматися з його боку як нормальне явище. Доведено, що ефективна легітимація закону – це можливість суб'єкта самостійно реалізувати власні інтереси та потреби, при цьому зберігаючи власну незалежність, залишаючи його в рамках правової форми.

Ключові слова: закон, легітимація права, легальність права, правозастосовувач, правова ідеологія, правова держава, філософія права, законотворчість.

Ivanchenko O. M. Legitimacy and legitimation of law as factors of state lawmaking.

The article examines theoretical aspects of the legitimacy of law as a result of state lawmaking. It is determined that in the law of many states, legitimation is a confirmation of the rights or powers of a person to perform certain actions. It is noted that the starting point of the validity (compliance) of legal norms is their recognition as fair and at least mandatory for execution. It is emphasized that the validity of legal norms is based on coercion. If this validity were based only on coercion, then it would hardly be possible to talk about the problem of ethical legitimation of the coercion of legal norms. It is proven that legality is a type of formal legitimation, legitimacy through procedure. It is determined that nowadays some scholars do not distinguish «legitimacy» from «legality (legality)», do not distinguish between the process and properties («legitimation» from «legitimacy»), applying in practice exclusively the concept of «legitimacy». It is argued that in order for a norm to receive the status of legitimate, a process of giving it a certain importance must be initiated, which is often specific and very much depends on the specific situation. It is proven that the systematization of the legitimation of legal norms is an indicator of different types of law-making strategies, but this does not answer the main question, namely – on what foundation should norms be based so that they can be recognized by society. It is substantiated that formal legitimation is the process of recognizing legal norms beyond the framework of substantive values, as well as principles of law. It is stated that the problem of legitimation in Ukrainian legal theory is not sufficiently covered in scientific publications, and the reason for this is that the very understanding of the essence of law by our jurists comes from the idea of statism. It is determined that external legitimation is, first of all, a reflection of society's consent to accept a model of legal regulation (even in relation to individual segments of public life) that is legitimate in another state, as one that is accepted by it (society) as more effective and expedient (than its own), or as necessary for the general development of its own society. It is concluded that the systematization of the legitimation of legal norms is an indicator of different types of law-making strategies, but this does not answer the main question, namely, on what foundation should the norms be based so that they can be recognized by society. It is indicated that the practical component of the theoretical and legal concept of the legitimacy of the law includes the analysis of principles, concepts and institutions, their relationship with real life, social phenomena and values. It is noted that implicit legitimacy is the foundation of explicit legitimacy, but a «paradox of legitimacy» may occur, when even the absence of the most elementary rights of the population can be perceived by it as a normal phenomenon. It is proven that effective legitimation of the law is the ability of the subject to independently realize their own interests and needs, while maintaining their own independence, leaving it within the framework of the legal form.

Keywords: law, legitimation of law, legality of law, law enforcer, legal ideology, rule of law, philosophy of law, lawmaking.